

NVE

Analyseskjema for område 7

ANSVARLIG: Norges vassdrags og energidirektorat

PUBLISERT: 01.04.2019

I dette skjemaet presenteres de tematiske analysene av analyseområde 7 som er gjort som en del av arbeidet med å lage NVEs forslag til nasjonal ramme for landbasert vindkraft i Norge.

Det framgår av skjemaet hvem som har utført de ulike analysene. For mer informasjon henviser vi til NVEs rapport 12/2019 "NVEs forslag til nasjonal ramme for vindkraft".

For kart i høyere oppløsning henviser vi til kartverktøyet tilknyttet nasjonal ramme på NVEs nettsider.

Innledende beskrivelse av området

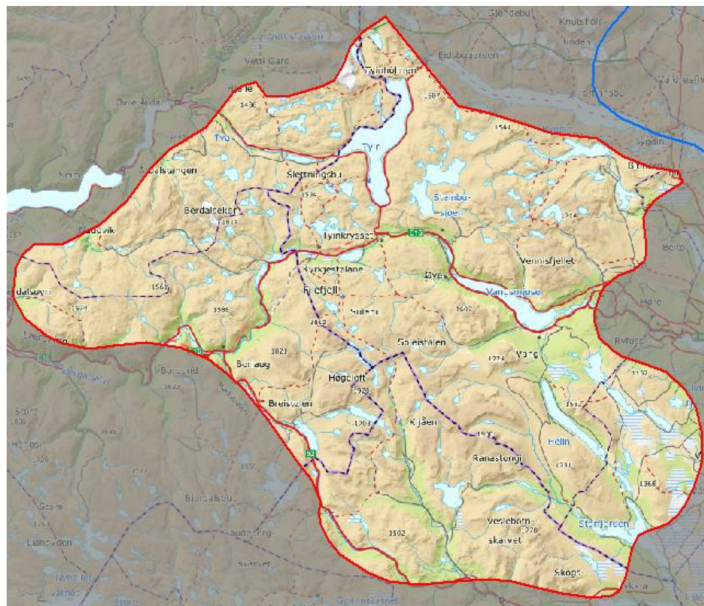
AREAL: 2612 km²

KOMMUNER: Vang, Hemsedal, Lærdal, Årdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre.

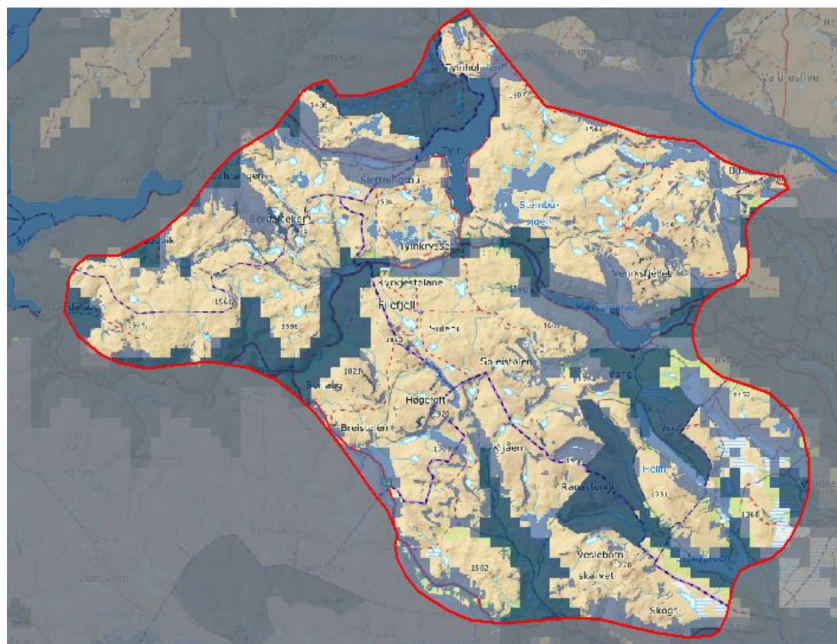
Sentralt i analyseområdet ligger Filefjell som er vannskillet mellom Valdres i øst og Sogn i vest. I Valdres omfatter analyseområdet høyfjellspartiene rundt Tyin, Vangsmjøse og Helin i den søndre del av Jotunheimen. Vestover fra Filefjell strekker analyseområdet seg ned mot Lærdalsøyri. Her faller fjellene bratt mot dalene og fjorden og flere av sidedalene har form av kløfter i øvre del mot fjellet.

Aktuelle landskapstyper er *Lågfjellet i Sør-Norge* i nord og *Høgfjellet i Sør-Norge* lenger sør. I tillegg kommer innslag av *Fjellskogen i Sør-Norge* og *Øvre dal- og fjellbygder i Oppland og Buskerud* i øst. Klimatet er relativt ensartet i overgangen fra oseanisk til kontinentalt. Det aller meste av området ligger i den alpine vegetasjonssonen, men med boreale innslag i dalene. Inngrepene i området er konsentrert rundt de gjennomgående hovedvegene, eller knyttet til en relativt omfattende kraftutbygging.

EKSKLUSJONER: En del areal innenfor analyseområdet er ekskludert av ulike årsaker, og derfor ikke analysert.

Figur 1: Kart over analyseområde 7. Bakgrunnskart: © Kartverket.

Figur 2: Kart over analyseområde 7 med harde (mørkeblå) og myke (mellomblå) eksklusjoner. Bakgrunnskart: ©Kartverket.

Teknisk-økonomisk analyse

ANALYSER GJORT AV NVE

Nettkapasitet

Område 7 er plassert i oransje nettkategori sammen med områder i sørlige deler av Nordland og nordlige deler av Trøndelag.

For dette analyseområdet er det tre mulige tilknytningsløsninger, men det er begrenset kapasitet til ny produksjon uansett hvilken av de tre som blir valgt. Den ene muligheten er tilknytning til nettet i indre Sogn (Øvre Årdal/Fortun). Dette er et nettområde hvor det er svært lite kapasitet i transmisjonsnettet (<100 MW) og hvor Statnett allerede har innført en køordning for tildeling av resterende kapasitet. Utbedring av flaskehalsen vil kreve betydelige nettinvesteringer og ta lang tid.

En annen mulighet er tilknytning i Borgund og mot transmisjonsnettet i Hallingdal.

Overordnet vil denne løsningen medføre tilsvarende virkninger som tilknytning av vindkraft i Hallingdal og Hordaland (område 6, 17 og 18), dvs økt flaskehals i hallingdalsnittet og transmisjonsnettledningene mellom Samnanger og Sauda. I tillegg til dette er det begrenset kapasitet til ny produksjon i transmisjonsnettet mellom Borgund og Gol, både transformeringkapasitet i Borgund og på ledningen.

Den tredje muligheten er tilknytning mot transmisjonsnettet i Gjøvikområdet via regionalnettsledninger gjennom Valdres og Dokka.

Overordnet vil denne løsningen medføre tilsvarende virkninger som områder på nordre deler av Østlandet (se beskrivelse område 1, 2 og 8). I regionalnettet gjennom Valdres og Dokka er det mye produksjon som er tilknyttet og deler av nettet er fullastet i dag i perioder med mye produksjon (mellom Dokka og Vardal). Tilknytning av en betydelig mengde vindkraft (>100 MW) vil kreve oppgradering av nettet på hele strekningen mellom Valdres og Gjøvik. Dette er en strekning på godt over 100 km og vil innebære en betydelig kostnad.

Totalt sett betyr dette at uansett hvilken tilknytningsløsning en velger vil vindkraft i område 7 utløse betydelige nettinvesteringer og ta lang tid.

Kategori: Middels

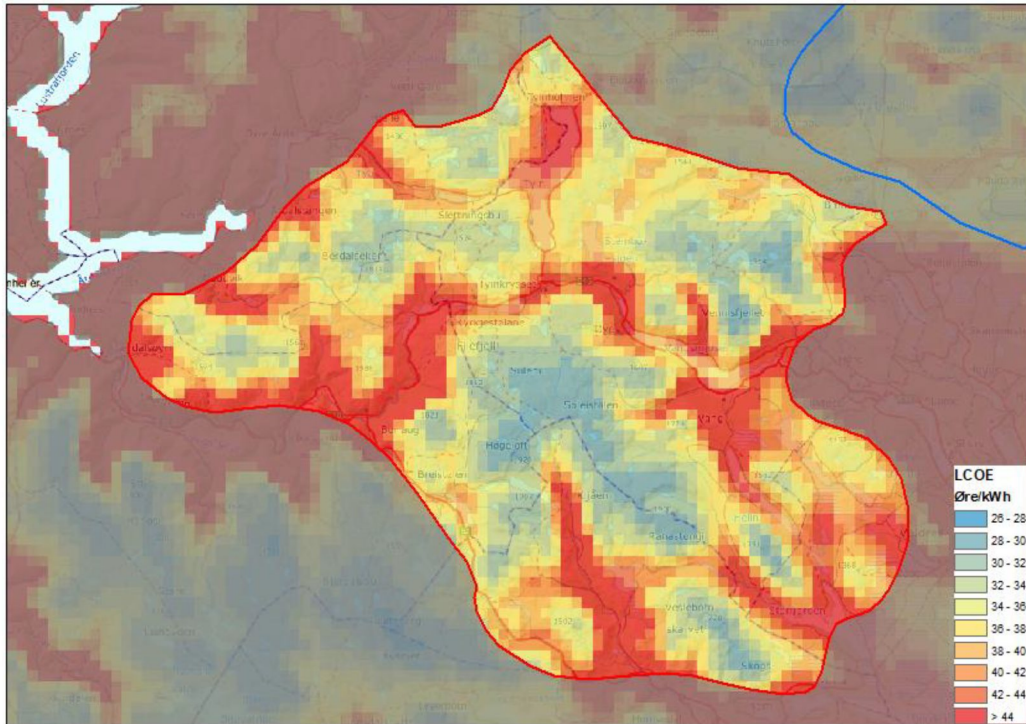
Potensial for vindkraftproduksjon

Totalscore: 7

Flere store arealer med lav LCOE sammenlignet med andre områder.

Topografien i området er forholdsvis lite kupert, noe som tilsier lav turbulens. Vindhastighetsfordelingen forventes å være jevn, noe som er gunstig for vindkraftproduksjon. Innlandsklima og høyde over havet kan medføre ising over lengre tidsperioder. Stedvis fare for ekstremvind, som kan påvirke krav til vindturbin klasse i en negativ retning med tanke på produksjon.

Kategori: Veldig bra

Figur 3: LCOE-kart for analyseområde 7.

Tematisk analyse av miljø- og samfunnsinteresser

NVE

ANALYSER GJORT AV NVE

Nabovirkninger

BYGNINGSTETTHET: 2 per km²

Lite bebyggelse i analyseområdet, med unntak av områdene rundt hovedveiene og de østligste fjellområdene.

Reiseliv

Analyseområdet grenser i nordvest mot Lærdalsfjorden og Årdalsfjorden. Fjordarmene er en del av Sognefjorden, som er profilert av Visit Norway som en av verdens mest berømte fjorder. Vest for analyseområdet starter den nasjonale turistvegen Aurlandsfjellet, som går mellom Lærdalsøyri og Aurlandsvangen. Øst for analyseområdet starter den nasjonale turistvegen Valdresflye, som går mellom Beitostølen og Hindsæter. Analyseområdet er dermed omgitt av reiselivsdestinasjoner og -attraksjoner profilert av Visit Norway.

Tall over årsverk i reiselivsnæringen og overnattingsdøgn viser at reiselivsnæringen er svært viktig i Hemsedal kommune. Hemsedal skisenter ligger sør for analyseområdet, og er Norges nest største alpinanlegg. Hemsedal utgjør et eksisterende tyngdepunkt i aktivitetsbasert reiseliv, og potensialet for videreutvikling av reiselivsprodukter er knyttet til tilgjengelige arealer i relativ nærhet til eksisterende tilbud. Tallene viser også at reiselivsnæringen er viktig i Lærdal og Valdres, og øst for analyseområdet ligger Beitostølen skisenter. Midt i området ligger Tyin/Filefjell skisenter. I tilknytning til skianleggene er det høy tetthet av skiløypenettverk, mens det er et spredt skiløypenettverk i hele analyseområdet. Det er et omfattende og sammenhengende turløypenettverk i hele analyseområdet. Reiselivsnæringen fremstår som viktig i hele analyseområdet.

ANALYSER GJORT AV FYLKESMANNEN I TRØNDELAG

Ikke-samisk reindrift

FRAM REINLAG

Inngrepssituasjon og andre særlige hensyn;

- Fritidsbebyggelse. Store hyttefelt i randsonene til fjellområdene reduserer beitebruken pga. økt trafikk i fjellet. De største hytteområdene er Eidsbugarden, Tyin/Filefjell og Beitostølen.
- Rovvilt. Har lite tap til rovvilt. Fram Reinlag ligger innenfor prioritert yngleområde for gaupe, men erfaringsmessig er det kongeørn, jerv og ulv som står for det meste av rovdyrtapet.
- Sammenblanding med villrein. Fram Reinlag grenser til villreinområdet vest i Jotunheimen. Økt aktivitet og ferdseil og/eller fysiske inngrep kan medføre at reinen endrer sitt vanlig trekkemønster og utfordringene med sammenblanding kan øke.

Hele sommerbeite og høstbeite (inkludert luftingsområder og parringsland) ligger innenfor analyseområdet. I tillegg til oppsamlingsområde med tilhørende trekk- og flyttleier som er viktig i forbindelse med samling til slakt og merking på høsten. Andelen av særverdiområder innenfor analyseområdet tilsier at områdene har svært stor verdi for reindriftsinteressene. Etablering av et vindkraftverk vil kunne ødelegge/sterkt forringe reindriftsinteressene i analyseområdet, fordi det potensielt kan stenge flyttleier og avskjære viktige beiteområder for framtidig bruk. Vindkraftverk i analyseområdet vil dermed få svært stor negativ konsekvens for reindriftsinteressene.

FILEFJELL REINLAG

Inngrepssituasjon og andre særlige hensyn;

- Fritidsbebyggelse. Flere turistkommuner, som f.eks. Hemsedal, med stort press av fritidsboliger med tilhørende infrastruktur. En stor andel av høystandard hytter medfører økt aktivitet i fjellområdene. Etablering av skiløyper midt i gamle trekkleier for reinen som skaper utfordringer. Problemer med løshunder er også blitt større.
- Veier. Det er flere godt trafikkerte veier i beiteområdene, bl.a. rv. 52 over Hemsedalsfjellet, E16 og rv.51.
- Kraftverk. Det er flere store kraftverkutbygginger innenfor beiteområdene, bl.a. i Borgund. Utfordringer mht. dette er at flokken trekker andre steder enn det den er vant til, samt usikker is pga. regulering av vannet.
- Rovvilt. Har lite tap til rovvilt. Filefjell Reinlag ligger innenfor forvaltningsområde for gaupe, men erfaringsmessig er det kongeørn som står for det meste av rovdyrtapet.

- Sammenblanding med villrein. Filefjell Reinlag grenser mot Nordfjella villreinområde, Norefjell-Reinsjøfjell villreinområde samt og Årdal- Lærdal villreinområde. Det er god dialog med villreininteressene og sammenblanding er et lite problem i dag. Men økt aktivitet og ferdsel og/eller fysiske inngrep kan medføre at reinen endrer sitt vanlig trekkmonster og utfordringene med sammenblanding kan øke.
- Filefjell Reinlag grenser til villreinområdet der prionsykdommen CWD (skrantesjuka) er påvist. Det er satt inn flere tiltak for å hindre/begrense denne smitten til tamreinen i området.

Så godt som alt av barmarksbeiter ligger innenfor analyseområdet, inkludert kalvingsland, parringsland og sentrale luftingsområder. I tillegg til viktig oppsamlingsområde ved Rennfjellet med tilhørende flyttleier.

Andelen av særverdiområder innenfor analyseområdet tilsier at områdene har svært stor verdi for reindriftsinteressene. Etablering av et vindkraftverk vil kunne ødelegge/sterkt forringe reindriftsinteressene i analyseområdet, fordi det potensielt kan stenge flyttleier, gjøre at kalvingsområder blir ubrukelige og avskjære viktige beiteområder for framtidig bruk. Vindkraftverk i analyseområdet vil dermed få svært stor negativ konsekvens for reindriftsinteressene.

SAMLET VURDERING FOR ANALYSEOMRÅDET

Så godt som hele analyseområde 7 berører særverdiområder (inkl. kalvingsland, luftingsområder, parringsland, slakteanlegg, oppsamlingsområder og flyttleier) for hhv. Filefjell Reinlag og Fram Reinlag. Reindriftsinteressene er derfor av svært stor verdi.

Etablering av et vindkraftverk vil kunne ødelegge/sterkt forringe reindriftsinteressene i analyseområdet, fordi det potensielt kan stenge flyttleier, gjøre kalvingsområder ubrukelige og avskjære eksisterende beiteområder for framtidig bruk. Vindkraftverk i analyseområdet vil dermed kunne få svært stor negativ konsekvens for reindriftsinteressene.

ANALYSER GJORT AV MILJØDIREKTORATET

Fugl

Det er registrert flere rovfugl-lokaliteter spredt innenfor analyseområdet (særlig kongeørn og hubro). Hemsedalsfjella vurderes som viktig område for jaktfalk. I sørøst er det våtmarksområder med svært viktige hekkebiotoper for vadefugl og ender. Selve Vangsmjøse fryser sent, og har derfor mye mellomlanding av fugl.

Flaggermus

Stor-/skimmelflaggermus er påvist i trekktiden ved Lærdal. Vindkraftverk som står like ved fall ned mot de dype dalførene kan være negativt. Trekk av trollflaggermus mellom Østlandet og Vestlandet kan forekomme innenfor analyseområdet. Sannsynligvis begrenset attraktivt område for flaggermus pga. moh. Kan være at trekket går raskeste vei over Filefjell selv om det er i høyereliggende områder. Bør kartlegges for trekk. Aktuelle dalganger ligger utenom analyseområdet, men mulig forbindelse over fjellet.

Villrein

Analyseområdet omfatter Lærdal-Årdal villreinområde i sin helhet og de østlige deler av Vest-Jotunheimen villreinområde. Lærdal-Årdal har et mål for vinterstamme på 400–500 dyr, men

ligger i dag betydelig under dette. Etter konflikter med tilgrensende tamreindrift ble villreinen reetablert i området i 1995–96 gjennom flytting av dyr fra Nordfjella. Vest-Jotunheimen har en vinterstamme på ca. 400 dyr. De østlige områdene har vært lite brukt i seinere år. Reinens arealbruk gjennom året er i disse villreinområdene i stor grad styrt av årsvariasjoner i nedbør og vindforhold, men også av ferdsel og trange trekkpassasjer.

I Lærdal–Årdal har området fra Tynholmen, vest for Filefjell og nord for Lærdalselva (Skvettebottshøgden) en sammensetning av barmarksbeite og helårsbeite med flere trekkområder og tre kalvingsområder. Alle barmarksbeitene rundt og mellom vinterbeiter og kalvingsområder er jevnlig brukt, både av fostringsflokker og bukker. Kalving har i hovedsak skjedd i området Smørhola–Ljøsabotn og Hellingane/Munkane. Landskapet gir begrenset tilgang på framkommelige trekkveier for reinen.

Det er potensiell utveksling av individer mellom Vest-Jotunheimen og Reinheimen–Breheimen villreinområder.

For Vest-Jotunheimen er det aktuelle området eneste sonen der man kan få utveksling med dyr fra Lærdal–Årdal villreinområde. Slike utvekslingssoner er svært viktige å ivareta i et langsiktig perspektiv. I Lærdal–Årdal er det sårbare områder ved Tyn og Filefjell. Sletterust beskrives som et tungt utbygd hytteområde som danner en relativt sterk barriere for inn- og utvandring, og et viktig skille mot tamreinområdene i øst og nord-øst. I Vest-Jotunheimen har overlapp mellom mye brukte fotruter og tilgjengelige trekkruter begrenset reinens arealbruk i de østlige delene av villreinområdet.

Annet dyreliv

Analysearealet ligger innenfor forvaltningsområdet for gaupe. Det er få registrerte familiegupper innenfor området og det vurderes derfor som noe mindre viktig for oppnåelse av bestandsmål.

Området øst for Årdal og sørover er sannsynlig trekkrute for fjellrev for genetisk utveksling mellom nord- og sørområdet i Sør-Norge.

Naturtyper

Viktige naturtypelokaliteter finnes spredt i området. Ettersom naturtypelokalitetene ligger spredt i området, er det ingen områder som utpeker seg som særlig verdifulle med hensyn til naturtyper utover at det finnes gode lokaliteter av slåttemark og slåttemyr ved Vangsmjøse og sørøst over i området.

Landskap

Deler av området i nordøst har visuell nærhet til Jotunheimen nasjonalpark og Hydalen landskapsvernområde. Delen av analyseområdet i Buskerud utgjøres i hovedsak av et høyfjellsplatå med karakteristiske topper som Skogshorn, Høgloft og Ranastongi.

Verdifullt kulturlandskap: "Stølsvidda" sørøst i området. Dette utgjør et relativt stort areal, mellom Helin og Midtre Syndin og sørøstover, inkludert Storfjorden. Verdifullt kulturlandskap: "Hensåsen med støler i Slettefjellet" (nordøst for Vangsmjøse).

Etter NIN landskap er landskapsvariasjonen stor i forhold til utredningsområdets areal med 61 landskapstyper og 43 naturlandskapstyper. Analyseområdet har tre fåtallige naturlandskap, dvs færre enn 30 områder av landskapstypen i Norge.

Friluftsliv

Innfallsporter til Jotunheimen med Bygdin, Eidsbugarden, Koldedalen, Tynosen og Utladalen med nasjonal betydning for friluftsliv. Områdene mellom Vangsmjøse og Bygdin er svært viktig friluftslivsområder. Det er DNT-ruter og -hytter i området. I nord ligger viktige innfallsporier til Jotunheimen, Koldedalen, Fondsbu/Eidsbugarden og Bygdin øst, og Tynosen i vest. Utenfor området ligger destinasjoner som Beitostølen med friluftslivsbruk inn i området.

Analyseområdet ligger innenfor Skarvheimen som er mye bruk i friluftslivssammenheng og har lange friluftslivstradisjoner. Fra gammelt av gikk flere av de mest brukte ferdselsveiene mellom Østlandet og Vestlandet gjennom Skarvheimen. Skarvheimen strekker seg fra sørsiden av Vangsmjøse og Tyn i nord via veien Aurland–Lærdal og Flåmsbanen i vest, Bregensbanen i sør og Hemsedal i øst.

Skogshorn, en av Hallingdals mest kjente fjell ligger i analyseområdet med tilrettelagt steinlagt sti til toppen. Området Skogshorn–Hemsedalsfjellet er et forholdsvis urørt fjellområde, men mye brukt friluftsområde. Innfallsport for store hytteområder i Hemsedal og Geilo.

Sammenhengende naturområder

Det er lite bebyggelse, og det meste av analyseområdet består av større naturområder. Vannkraftutbygging bryter opp sammenhengene for noen temaer. De større naturområdene er fjellområder som omfatter blant annet øvre deler av Valdres, Vangsmjøse og Filefjell. Inngår i Langfjella. Fjellmassivet fortsetter nordover til Jotunheimen og sørover til Hardangervidda. Flere svært viktige friluftslivsområder av nasjonal betydning. Sterke opplevelseskvaliteter, tilnærmet symbolverdi på landskapet.

MILJØDIREKTORATETS FORSLAG TIL NYE EKSKLUSJONER BASERT PÅ DEN TEMATISKE ANALYSEN AV MILJØVERDIER

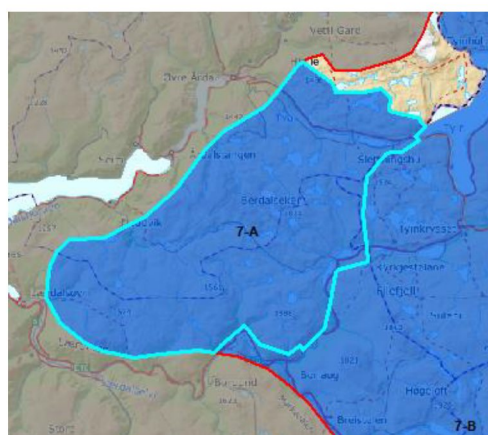
Forslag 7-A

Miljødirektoratets begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

VILLREIN: Lærdal–Årdal og Vest-Jotunheimen villreinområder. Reinens arealbruk i disse villreinområdene veksler betydelig mellom år og det er derfor viktig å ivareta et større, sammenhengende leveområde. Trekkkorridorene mellom Vest-Jotunheimen og Lærdal–Årdal og mellom Vest-Jotunheimen og Reinheimen–Breheimen villreinområder bør opprettholdes av hensyn til framtidig potensiell utveksling.

Villreinstammene er små og allerede under sterkt press fra andre påvirkningsfaktorer.

Lærdal–Årdal er det sårbare området ved Tyn og Filefjell. Sletterust beskrives som et tungt utbygd hytteområde som danner en sterk barriere for inn- og utvandring, og et viktig skille mot tamreinområdene i øst og nord-øst. I Vest-Jotunheimen har overlapp mellom mye brukte

Figur 4: Eksklusjonsforslag 7-A. Bakgrunnskart: © Kartverket.

fotruter og tilgjengelige trekktruter begrenset reinens arealbruk i de østlige delene av villreinområdet.

Samtlige funksjonsområder innenfor villreinområdene vurderes som viktig å ivareta for å opprettholde bæreevnen.

STORE SAMMENHENGENDE NATUROMRÅDER med store verdier for landskap og naturmangfold.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget er begrunnet med forekomster av flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging. Området har også viktige reiselivsinteresser.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Forslag 7-B

Miljødirektoratets begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

FRILUFTSLIV: Berører Skarvheimen som er et friluftslivsområde av nasjonal betydning mellom Jotunheimen i nord og Hardangervidda i sør. Skarvheimen har et godt utbygd hyttenett med merkede løyper.

STORE SAMMENHENGENDE NATUROMRÅDER med store verdier for landskap, friluftsliv og naturmangfold.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

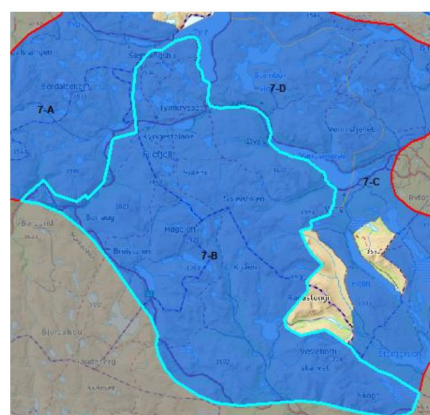
Forslaget er begrunnet med forekomster av flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging. Området har også viktige reiselivsinteresser.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

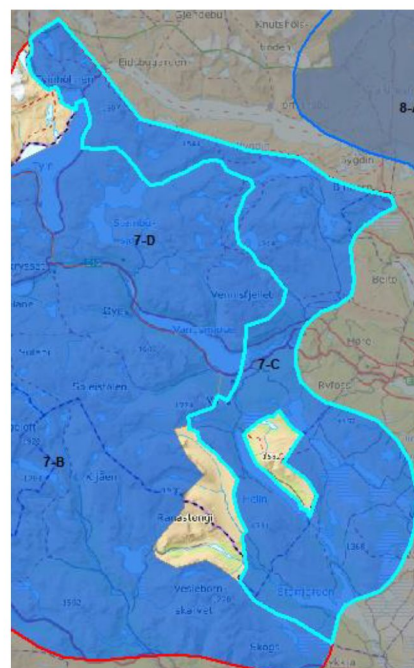
Forslag 7-C

Miljødirektoratets begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

FRILUFTSLIV: Ligger inntil Jotunheim nasjonalpark. Området er i stor grad sammenhengende og mye av arealet ligger langt fra større tekniske inngrep. Det verdifulle kulturlandskapet Hensåsen med støler i Slettefjellet ligger øst i delområdet. Det er merkede løyper og turishytter i området. I nord ligger viktige innfallsporarter til Jotunheimen, Koldedalen, Fondsbu/Eidsbugarden og Bygdin øst, og Tynosen i

Figur 5: Eksklusjonsforslag 7-B. Bakgrunnskart. © Kartverket.

Figur 6: Eksklusjonsforslag 7-C. Bakgrunnskart. © Kartverket.

vest. Utenfor området ligger destinasjoner som Beitostølen med friluftslivsbruk inn i området.

STORE SAMMENHENGENDE NATUROMRÅDER med store verdier for landskap, friluftsliv og naturmangfold.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget er begrunnet med forekomster av flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging. Området har også viktige reiselivsinteresser.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Forslag 7-D

Miljødirektoratets begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

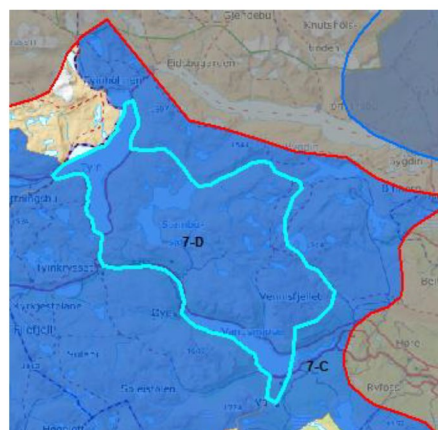
FRILUFTSLIV: Områdene mellom Vangsmjøse og Bygdin er vurdert som svært viktig friluftslivsområde av nasjonal betydning. Det er merkede løyper og turisthytter i området.

SAMMENHENGENDE NATUROMRÅDER med store verdier for landskap, friluftsliv og naturmangfold.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget er begrunnet med forekomster av flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging. Området har også viktige reiselivsinteresser.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Figur 7: Eksklusjonsforslag 7-D. Bakgrunnskart. © Kartverket.

ANALYSER GJORT AV RIKSANTIKVAREN

Kulturhistoriske landskap (KULA-områder)

Analyseområde 7 har tre områder som foreslås til KULA-registeret og ett UKL-område. Kongevegen gjennom Valdres er et historisk vegfar som er tilrettelagt for opplevelsesbasert næringsliv. Alle partier har høy verdi, og flere lokale, regionale og nasjonale aktører er involvert. *Kongevegen Filefjell*, avgrenset som området rundt Kongevegen fra Kyrkjesølen mot Maristova er foreslått til KULA-registeret.

Stølsvidda er et utvalgt kulturlandskap i jordbruket fra og med 2018. Tilnærmet samme areal foreslås også som KULA-område. Her er det et aktivt stølslandskap med mange intakte og typiske bygningsmiljøer som gjør at det historiske stølslandskapet fortsatt er godt lesbart.

Det foreslåtte KULA-området *Hensåsen* mellom Liastølane og Slettefjellet viser sammenhengen mellom gårder og setring på en god og forståelig måte.

Hydalen er ei typisk setergrend med mange eldre bygninger, samt tufter og steingjerder. Det opprinnelige preget er bevart, med svært få nyere elementer.

Kulturminner og kulturmiljøer

Innenfor analyseområde 7 er det store fjellområder og de fleste kjente kulturminnene er knyttet til setring og ferdsel, samt noe utnyttelse av fjellressurser.

Øye stavkirke med omgivelser er et kulturmiljø med flere historiske vegfar, deriblant Kongevegen.

Kvartsittbruddet Stongenuten tilhører en svært sjelden kulturminnetype fra steinalderen i Buskerud, og dette bruddet er det eldste, synlige eksempelet i fylket på førindustriell utnyttelse av lokalt råstoff. Kulturmiljøet har stor opplevels- og kunnskapsverdi.

Hydalen er et godt eksempel på ei stølsgrend med mange eldre bygninger og andre elementer i kulturlandskapet. Det opprinnelige preget er bevart, med svært få endringer i nyere tid.

Kongevegen over Filefjell er i godt bevart og er et godt eksempel på hvordan de eldste kjøreveiene ble lagt i høyfjellslandskapet for å binde regioner og landsdeler sammen. Veien er mer eller mindre urørt siden den gikk ut av bruk som hovedvei rundt 1840 og har derfor stor grad av autentisitet. I dag er den tilrettelagt som turvei og har stor opplevelsverdi. Området markert her omfatter et forslag til KULA-område som går på tvers av fylkesgrensen mellom Sogn og Fjordane og Oppland.

I Lærdalsdalen er det synlige veitraseer som vitner om kontakten mellom Øst- og Vestlandet. De er en del av et større ferdselssystem og illustrerer hvordan den teknologiske utviklinga innenfor veibygging har satt spor etter seg. Området omfatter et landskap foreslått til KULA-registeret.

RIKSANTIKVARENS FORSLAG TIL NYE EKSKLUSJONER BASERT PÅ DEN TEMATISKE ANALYSEN AV KULTURHISTORISKE VERDIER

Forslag 7-01ra

Riksantikvarens begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

Nedre del omfattes av hard eksklusjon, men det er viktig at arealet som innlemmer stølene også ekskluderes, slik at sammenhengen beholdes.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget sammenfaller med et eksklusjonsforslag fra Miljødirektoratet, som er begrunnet med flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Figur 8: Eksklusjonsforslag 7-01ra. Bakgrunnskart: © Kartverket.

Forslag 7-02ra

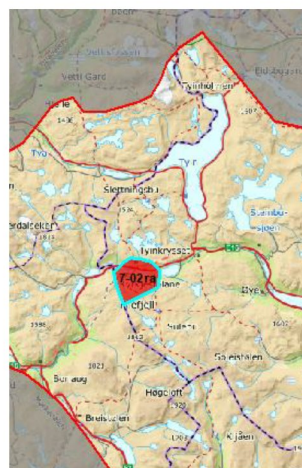
Riksantikvarens begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

Landskapet har høy opplevelsesverdi og det er viktig at arealet her ekskluderes for å skjerme det mot visuell påvirkning som vil forringe opplevelsen av det kulturhistoriske landskapet vegfaret går gjennom. Det er særlig det markerte arealet rundt Kyrkjestølen og Maristova som er sårbart, men hele vegfaret er sårbart for visuelle forstyrrelser som vindmøller vil være i denne sammenheng.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget sammenfaller med et eksklusjonsforslag fra Miljødirektoratet, som er begrunnet med flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Figur 9: Eksklusjonsforslag 7-02ra. Bakgrunnskart: © Kartverket.

Forslag 7-03ra

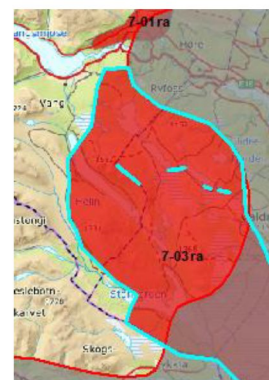
Riksantikvarens begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

Det intakte stølslandskapet her må ekskluderes. Utbygging av vindmøller på Storlifjell eller andre nærliggende topper vil være synlige over store deler av stølsvidda og vil potensielt forringe opplevelsesverdien av det kulturhistoriske landskapet.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget sammenfaller med et eksklusjonsforslag fra Miljødirektoratet, som er begrunnet med flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Figur 10: Eksklusjonsforslag 7-03ra. Bakgrunnskart: © Kartverket.

Forslag 7-04ra

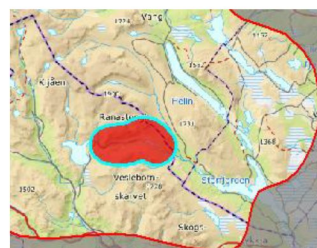
Riksantikvarens begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

Avgrensningen av det foreslåtte KULA-området i Hydalen omfattes av hard eksklusjon, men det er sårbart for visuell påvirkning og et areal rundt må også ekskluderes for å ivareta opplevelsesverdiene.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

Forslaget sammenfaller med et eksklusjonsforslag fra Miljødirektoratet, som er begrunnet med flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Figur 11: Eksklusjonsforslag 7-04ra. Bakgrunnskart: © Kartverket.

Forslag Øye stavkirke, kvartsittbruddet Stongenuten, Kongeveien over Filefjell og Lærdalsdalen

Riksantikvarens begrunnelse for eksklusjonsforslaget:

Kulturmiljøet rundt Øye stavkirke omfattes av myk og delvis hard eksklusjon. For å ivareta opplevelsesverdiene knyttet til dette kulturmiljøet, må også et areal utover selve kulturmiljøet ekskluderes. Det samme gjelder for kulturmiljøet rundt kvartsittbruddet Stongenuten som har stor opplevelses- og kunnskapsverdi. Begge kulturmiljøene er sårbare for eventuell vindkraftutbygging.

Kongevegen over Filefjell ligger i et åpent fjellterreng og må skjermes mot visuell påvirkning som vil forringe opplevelsen av sammenhengen mellom vegfare og det kulturhistoriske landskapet det går gjennom.

Lærdalsdalen og samferdselshistorien der gir stor opplevelsesverdi og vil være sårbare for visuell påvirkning fra eventuell vindkraftutbygging på fjellene rundt dalen. Avgrensningen av området forsøker å ivareta dette, men den faktiske visuelle påvirkningen må utredes på prosjektnivå.

Figur 12: Eksklusjonsforslag Øye stavkirke, kvartsittbruddet Stongenuten, Kongeveien over Filefjell og Lærdalsdalen. Bakgrunnskart: © Kartverket.

NVEs vurdering av eksklusjonsforslaget

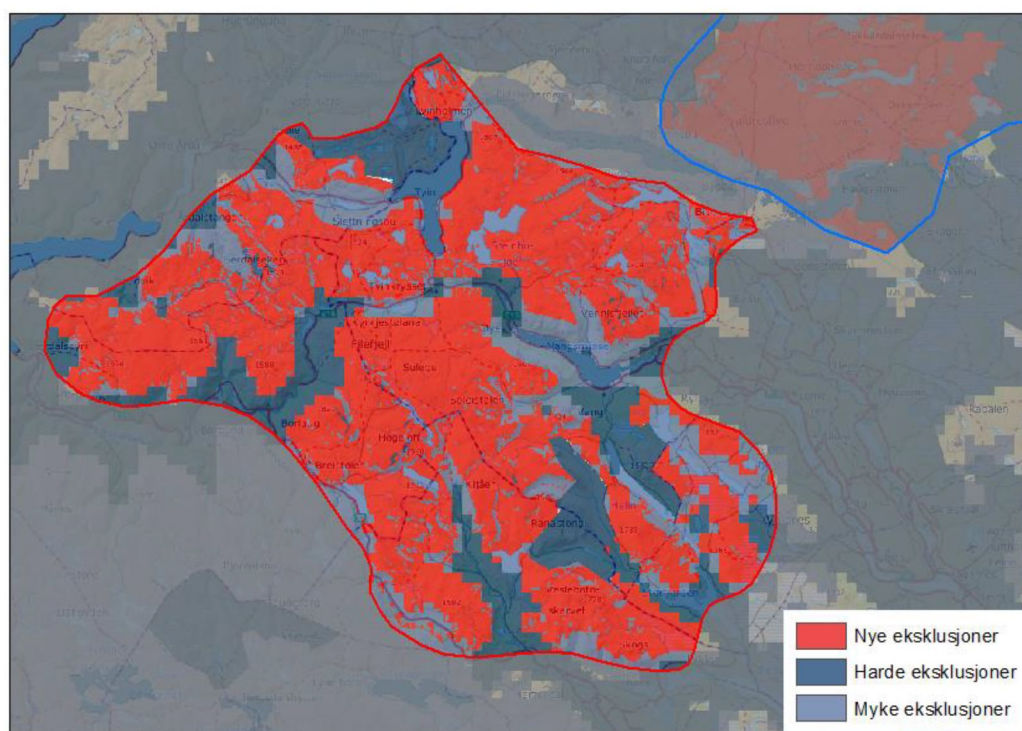
Forslagene sammenfaller med et eksklusjonsforslag fra Miljødirektoratet, som er begrunnet med flere viktige miljøverdier som kan bli vesentlig påvirket av vindkraftutbygging.

RESULTAT: NVE tar forslaget til følge.

Lokale og regionale innspill

Det har kommet innspill fra Hemsedal, Vang og Vestre Slidre kommuner, DNT Valdres, Visit Valdres og Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen, FNF Buskerud, Fylkesmannen i Buskerud, FNF Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Rødt Sogn og Fjordane, FNF Oppland og Oppland fylkeskommune. Innspillene gir mye informasjon om blant annet friluftsliv og reiseliv. Omfattende turløypenett i store områder med urørt preg er eksempel på verdier som er trukket frem i innspillene.

Oppdatert eksklusjonskart

Figur 13: Kart over analyseområde 7 etter nye eksklusjoner fra Miljødirektoratet og Riksantikvren som er tatt til følge. Bakgrunnskart: ©Kartverket.